

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

750

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Aldo Radolović, predsjednik Vijeća, te suci Marko Babić, Mario Kos, Davor Krapac, Duška Šarin i Nevenka Šernhorst, članovi Vijeća, u postupku kojeg je ustavnom tužbom pokrenulo D. d.d. S., kojeg zastupa R. P., odvjetnik u S., na sjednici održanoj 25. veljače 2009. godine, jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se odbija.

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

1. Ustavna tužba podnijeta je protiv presude Županijskog suda u Osijeku broj: Gž-616/06-2 od 20. travnja 2006., kojom je odbijena podnositeljeva žalba i potvrđena presuda Općinskog suda u Splitu broj: P-1671/04 od 13. listopada 2004. godine.

Prvostupanjskom presudom naloženo je podnositelju (tuženiku u parničnom postupku) da isplati tužiteljici K. T. iz S., iznos od 45.876,00 kn sa zakonskim zateznim kamatama, te iznos od 4.270,00 kn na ime parničnog troška.

2. Podnositelj smatra da je osporenim presudama povrijeđeno njegovo ustavno pravo zajamčeno člankom 26. Ustava Republike Hrvatske, dok iz sadržaja ustavne tužbe proizlazi da smatra povrijeđenim ustavno pravo jednakosti pred zakonom zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava i ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava. Pored toga, ističe i povredu članka 19. stavka 1. Ustava.

Obrazlažući povrede ustavnih prava, u opširnoj ustavnoj tužbi, podnositelj iznosi kronologiju događaja koji su prethodili odluci o otkazu ugovora o radu tužiteljice, ističući da je tužiteljica (kao i mnogobrojni djelatnici podnositelja) pristala na raskid ugovora o radu te na polovicu iznosa otpremnine koja bi joj pripadala prema Kolektivnom ugovoru. Stajalište sudova koji su donijeli osporene presude podnositelj smatra nezakonitim i nesuglasnim stajalištu Vrhovnog suda Republike Hrvatske glede spornog pravnog pitanja valjanosti odricanja od prava na otpremninu. Ističe da je stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske da potraživanje zaposlenika po osnovi otpremnine dopijeva uručanjem otkaza, nakon čega zaposlenik, kao vjerovnik takvog dospjelog potraživanja s njim može slobodno raspolagati, pa i ugovoriti niži iznos otpremnine od one koja mu po zakonu pripada. Odricanje od otpremnine, nakon što je radnik stekao pravo na otpremninu, valjano je i ima karakter otpusta duga. U takvim slučajevima, prema stajalištu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, zaposlenik ne može potraživati razliku otpremnine pozivajući se na članak 118. stavak 2. Zakona o radu (»Narodne novine« broj 38/95., 54/96., 65/95., 102/98., 17/01., 82/01., 114/03., 123/03., 142/03. i 30/04.).

Podnositelj smatra da je tužiteljici uručen otkaz davanjem odluke o otkazu ugovoru o radu na potpis, te da je u tom trenutku dospjelo njezino potraživanje otpremnine, kojeg se ona zatim mogla valjano odreći.

Podnositelj, nadalje, ističe da odluku o otkazu ugovora o radu valja smatrati sporazumnim prestankom ugovora o radu budući da su se podnositelj i tužiteljica suglasili o prestanku ugovora o radu tužiteljice, te o tužiteljičinim pravima u vezi s prestankom ugovora o radu.

Osvrćući se na obrazloženje osporene drugostupanjske presude, podnositelj ističe da izjava kojom je tužiteljica potvrdila svoju volju za raskidom ugovora o radu na ugovoreni način (a kojoj drugostupanjski sud daje značenje pravno relevantne činjenice u konkretnom predmetu), ne proizvodi nikakve pravne učinke.

Podnositelj zaključno napominje da bi održavanje na snazi osporene presude potaknulo sudove da u ostalim takvim predmetima (kojih, prema tvrdnji podnositelja ima oko 100) donose istovjetne presude, a što bi vrlo vjerojatno (zbog iznosa kojeg bi podnositelj morao platiti tužiteljima) dovelo do stečaja podnositelja te gubitak zaposlenja za više od 500 njegovih djelatnika.

Predlaže ukidanje osporene presude Županijskog suda u Osijeku i vraćanje predmeta tom sudu na ponovni postupak.

Ustavna tužba nije osnovana.

3. Prema odredbi članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske («Narodne novine» broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom.

Ustavni sud u postupku pokrenutom ustavnom tužbom, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja povrijeđeno njegovo ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi ili nadležna tijela pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

4. Predmet spora u parničnom postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku bio je zahtjev tužiteljice za isplatu razlike otpremnine koja joj pripada po Kolektivnom ugovoru i manje isplaćenog iznosa otpremnine.

U parničnom postupku utvrđeno je sljedeće:

- tužiteljica je bila zaposlenica podnositelja na temelju ugovora o radu od 15. prosinca 1997. godine,
- tužiteljici je prestao ugovor o radu 30. prosinca 2003. odlukom podnositelja o poslovno uvjetovanom otkazu od 15. prosinca 2003. godine,
- u odluci o poslovno uvjetovanom otkazu navedeno je da su se podnositelj i tužiteljica sporazumjeli da će tužiteljici biti isplaćena otpremnina u visini od 50.880,00 kn za 34 godine radnog staža,
- 15. prosinca 2003. (prije uručenja odluke o otkazu) tužiteljica je potpisala izjavu kojom se suglasila da ju podnositelj uvrsti u Program zbrinjavanja viška radnika, proglasi gospodarskim viškom te raskine ugovor o radu uz ugovorenu otpremninu u iznosu od 50.880,00 kn. Tužiteljica se odrekla bilo kakvog potraživanja prema podnositelju nakon isplate ugovorene otpremnine,
- na temelju Kolektivnog ugovora sklopljenog 27. siječnja 2003. između Nezavisnog sindikata D. i podnositelja, tužiteljici pripada otpremnina u iznosu od 96.756,00 kn.

Prvostupanjski sud je zauzeo stajalište da se prije dospijeca obveze na isplatu otpremnine radnik ne može pravno valjano odreći prava da zahtijeva ispunjenje te obveze od poslodavca. Budući da se u konkretnom slučaju tužiteljica odrekla prava na otpremninu prije dospijeca, prvostupanjski sud je ocijenio takvo odricanje ništetnim te je prihvatio tužiteljin tužbeni zahtjev za isplatu razlike otpremnine koja joj pripada po Kolektivnom ugovoru i isplaćenog iznosa otpremnine.

Prihvaćajući činjenična utvrđenja i pravna stajališta prvostupanjskog suda, Županijski sud u Osijeku odbio je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu.

5. Ocjenjujući osnovanost ustavne tužbe s aspekta članka 14. stavka 2. Ustava kojim se jamči jednakost svih pred zakonom, Ustavni sud polazi od mjerodavnih odredaba članka 118. stavaka 1. i 2. Zakona o radu kojima je propisano:

(1) Radnik kojem poslodavac otkazuje nakon dvije godine neprekidnoga rada, osim ako se otkazuje iz razloga uvjetovanih ponašanjem radnika, ima pravo na otpremninu u iznosu koji se određuje s obzirom na dužinu prethodnoga neprekidnoga trajanja radnog odnosa s tim poslodavcem.

(2) Otpremnina se ne smije ugovoriti, odnosno odrediti u iznosu manjem od jedne trećine prosječne mjesečne plaće, koju je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod toga poslodavca.

Polazeći od navedenih odredaba Zakona o radu, kao i činjeničnog stanja utvrđenog u postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku (a osobito činjenice da se tužiteljica odrekla prava na otpremninu prije dospijeca obveze poslodavca na isplatu otpremnine), Ustavni sud ocjenjuje da se pravna stajališta navedena u osporenim presudama zasnivaju na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju i primjeni mjerodavnog materijalnog prava. Ustavni sud utvrđuje da su sudovi, polazeći od činjeničnog stanja utvrđenog u provedenom postupku, obrazložili svoja stajališta iznesena u osporenim presudama, za koja je nedvojbeno da nisu posljedica proizvoljnog tumačenja i samovoljne primjene mjerodavnog materijalnog prava.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju osporenim presudama nije povrijeđeno ustavno pravo jednakosti pred zakonom, zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava.

6. Osvrćući se na podnositeljevu tvrdnju iz ustavne tužbe da su stajališta izražena u osporenim presudama suprotna stajalištu Vrhovnog suda Republike Hrvatske o spornom pravnom pitanju, Sud napominje da su stajališta sudova koja su izražena u osporenim presudama glede pitanja pravne valjanosti odricanja od prava na otpremninu sukladna stajalištu Vrhovnog suda izraženom u brojnim odlukama tog suda.

U odnosu na podnositeljevu tvrdnju da u konkretnom slučaju zapravo nije riječ o otkazu ugovora o radu, već o sporazumnom prestanku ugovora o radu (a što bi mijenjalo pravnu situaciju u pogledu prava na otpremninu), valja istaknuti da su nadležni sudovi utvrdili da se u konkretnom slučaju radilo o poslovno uvjetovanom otkazu, pa stoga navedena tvrdnja podnositelja nije osnovana.

7. Odredbom članka 29. stavka 1. Ustava propisano je:

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

Sadržaj ustavnog prava propisanog navedenom ustavnom odredbom ograničen je na postupovna jamstva pravičnog suđenja, pa Ustavni sud, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, ispituje eventualno postojanje postupovnih povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak – razmatran kao jedinstvena cjelina – bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje.

U konkretnoj pravnoj stvari presuđivali su zakonom ustanovljeni sudovi unutar svoje nadležnosti utvrđene zakonom. Iz spisa predmeta razvidno je da je prvostupanjski parnični sud, sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine« broj 53/91., 91/92., 112/99. i 117/03.) proveo dokazni postupak. Također je razvidno da je podnositelju bilo omogućeno pratiti postupak i sudjelovati u njemu, te da je bio u mogućnosti poduzimati sve zakonom dopuštene postupovne radnje i ulagati pravne lijekove, dok su osporene odluke valjano obrazložene te donesene sukladno mjerodavnim odredbama postupovnog prava.

Zbog navedenog, Sud smatra da osporenim odlukama podnositelju nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje.

8. Odredba članka 26. Ustava kojom je propisano da su svi državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koja imaju javne ovlasti, nije mjerodavna u ovom slučaju. Navedeno stajalište Ustavni sud izrazio je u odluci broj: U-III-884/2004 od 16. prosinca 2004. godine (»Narodne novine« broj 2/05.).

9. U vezi s istaknutom povredom odredbe članka 19. stavka 1. Ustava, prije svega valja istaknuti da podnositelj osporava odluku sudbene vlasti, dok se odredba članka 19. stavka 1. Ustava odnosi na akte državne uprave i tijela koja imaju javne ovlasti.

Osim toga, odredba članka 19. stavka 1. Ustava ne sadrži ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom, a koja se štite u ustavnosudskom postupku pokrenutom ustavnom tužbom, u smislu odredbe članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona.

10. Slijedom navedenog, na temelju članaka 73. i 75. Ustavnog zakona, odlučeno je kao u točki I. izreke.

11. Objava odluke (točka II. izreke) temelji se na članku 29. stavku 1. Ustavnog zakona.

Broj: U-III-1995/2006

Zagreb, 25. veljače 2009.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednik Vijeća

dr. sc. Aldo Radolović, v. r.